Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
C sērija

C/2024/3415

3.6.2024.

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

2023. gadā apritē esošo kvotu kopskaita publicēšana tirgus stabilitātes rezerves vajadzībām saskaņā ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu, kas izveidota ar Direktīvu 2003/87/EK

(C/2024/3415)

1. IEVADS

Eiropas Parlaments un ES Padome 2015. gadā pieņēma Lēmumu (ES) 2015/1814 ([1]) ("TSR lēmums), ar ko izveido tirgus stabilitātes rezervi ("TSR") saskaņā ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS), kura izveidota ar Direktīvu 2003/87/EK ([2]) ("ETS direktīva"). Rezerves mērķis ir nepieļaut liela strukturāla kvotu pārpalikuma veidošanos ES oglekļa tirgū. Ar pārpalikumu saistās risks, ka ES ETS nespēj dot pienācīgus signālus investīcijām, kas nepieciešamas ES emisiju samazināšanas mērķrādītāja izmaksefektīvai sasniegšanai. Mērķis ir arī uzlabot ES ETS noturību pret piedāvājuma un pieprasījuma nelīdzsvarotību, tādējādi nodrošinot ES oglekļa tirgus netraucētu darbību. Rezerve sāka darboties 2019. gada janvārī.

Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4. punktu Komisija katru gadu publicē iepriekšējā gadā apritē esošo kvotu kopskaitu (*TNAC*). Šis skaitlis nosaka, vai kvotas no izsolāmā apjoma jāizņem un jāieskaita rezervē vai no rezerves jāatbrīvo un jāizsola. Tāpēc *TNAC* publicēšana ir svarīga TSR un ES ETS iezīme.

2023. gada 15. maijā Komisija publicēja 2022. gada *TNAC*, kas bija 1 134 794 738 kvotas ([3]). Attiecīgi no 2023. gada 1. septembra līdz 2024. gada 31. augustam tirgus stabilitātes rezervē bija jāieskaita 272 350 737 kvotas. Savukārt 2023. gada 1. janvārī par nederīgām tika atzītas pavisam 2 515 135 787 rezervē esošās kvotas.

Šis paziņojums ir astotā *TNAC* publikācija, un tas ir par 2023. gadu. Tajā izklāstīti attiecīgie aprēķini un noteikts, cik kvotu ieskaitīs rezervē laikposmā no 2024. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. augustam. Tajā arī norādīts, cik rezervē esošo kvotu no 2024. gada 1. janvāra vairs nav derīgas.

Paziņojumā pievērsta uzmanība būtiskajām pārmaiņām TSR darbībā, kas tika ieviestas ar tiesību aktu paketi "Gatavi mērķrādītājam 55 %" (proti, TSR lēmuma grozījumiem ([4]) un ETS direktīvas grozījumiem ([5])), kā arī izmaiņām, kas izklāstītas Regulā (ES) 2023/435 ([6]) ("*REPowerEU* regulā"), kura pieņemta, Eiropas Savienībai reaģējot uz enerģijas krīzi.

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2015/1814 (2015. gada 6. oktobris) par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību un ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK (OV L 264, 9.10.2015., 1. lpp.).

([2]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/87/EK (2003. gada 13. oktobris), ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.).

([3]) C/2023/2929 - Komisijas paziņojums – 2022. gadā apritē esošo kvotu kopskaita publicēšana tirgus stabilitātes rezerves vajadzībām saskaņā ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu, kas izveidota ar Direktīvu 2003/87/EK, 2023/C 172/01, OV C 172, 15.5.2023., 1. lpp.

([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2023/852 (2023. gada 19. aprīlis), ar ko Lēmumu (ES) 2015/1814 groza attiecībā uz kvotu skaitu, kurš līdz 2030. gadam jāieskaita Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezervē (OV L 110, 25.4.2023., 21. lpp.). Sk. konsolidēto tekstu.

([5]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/959 (2023. gada 10. maijs), ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā, un Lēmumu (ES) 2015/1814 par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību (OV L 130, 16.5.2023., 1. lpp.). Sk. konsolidēto tekstu.

([6]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

2. TIRGUS STABILITĀTES REZERVES DARBĪBA

TSR sāk darboties automātiski, ja *TNAC* ir ārpus iepriekšnoteikta diapazona. Kvotas izņem no izsolāmā apjoma un ieskaita rezervē, ja *TNAC* pārsniedz 833 miljonu robežvērtību. Noteiktais rādītājs uzņemšanai rezervē ir 24 % no *TNAC*, ja tas pārsniedz 1 096 miljonus kvotu. Kad *TNAC* ir starp 833 miljoniem un 1 096 miljoniem, rezervē uzņem apjomu, kas ir starpība starp *TNAC* un 833 miljoniem. Ja *TNAC* ir mazāks par 400 miljonu robežvērtību, no rezerves atbrīvo 100 miljonus kvotu un tās izsola. Kvotas ieskaita rezervē vai atbrīvo no tās 12 mēnešu laikā. Sākot no 2023. gada, rezervē esošās kvotas, kas pārsniedz 400 miljonu robežvērtību, vairs nav derīgas.

Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 5. punktu un šo paziņojumu 12 mēnešu periodā, kas sākas 2024. gada 1. septembrī, rezervē tiks ieskaitīti vai nu 24 % no 2023. gada 31. decembrī apritē esošo kvotu kopskaita, vai starpība starp *TNAC* un 833 miljoniem. Atbilstošs kvotu skaits tiks atskaitīts no ES dalībvalstu, trīs EEZ EBTA valstu (Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas) un Apvienotās Karalistes (attiecībā uz elektroenerģijas ražošanu Ziemeļīrijā) izsolāmā apjoma. Kvotas atskaitīs saskaņā valstu attiecīgajām izsoles daļām.

Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 5. punktu līdz 2030. gada 31. decembrim kvotas, kas ES ETS ietvaros sadalītas solidaritātes un izaugsmes labad ([7]), netiek iekļautas attiecīgo daļu aprēķinā TSR vajadzībām.

Ar *REPowerEU* regulu ETS direktīva ir grozīta, lai būtu iespējams atkāpties no TSR 1. panta 5.a punkta, proti, 27 miljonus no TSR esošajām neiedalītajām kvotām izmantot Inovācijas fonda vajadzībām. Šīs kvotas tiks atskaitītas no to neiedalīto kvotu kopskaita, kas pretējā gadījumā laika periodā līdz 2030. gada 31. decembrim tiktu pakāpeniski atzītas par nederīgām. Šis grozījums stājās spēkā vēl pirms tam, kad 2024. gada 1. janvārī par nederīgām tika atzītas tās rezervē esošās kvotas, kas bija virs 400 miljonu robežas.

3. APRITĒ ESOŠO KVOTU KOPSKAITS

Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4. punktu "*konkrētā gadā apritē esošo kvotu kopskaits ir to kvotu kumulatīvais skaits, kuras piešķirtas attiecībā uz iekārtām un kuģošanas sabiedrībām, bet nav ieskaitītas rezervē periodā kopš 2008. gada 1. janvāra, turklāt te ietilpst arī to kvotu skaits, kas minētajā periodā piešķirts saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 13. panta 2. punktu tās 2018. gada 18. marta spēkā esošajā redakcijā, un iekārtām dotās tiesības saskaņā ar ES ETS izmantot starptautiskos kredītus, līdz minētā konkrētā gada 31. decembrim, atskaitot ES ETS iekārtu un kuģošanas sabiedrību verificēto emisiju kumulatīvo daudzumu tonnās no 2008. gada 1. janvāra līdz tā paša konkrētā gada 31. decembrim un visas kvotas, kas anulētas saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 12. panta 4. punktu.*"

Īsi sakot, *TSR* darbībai relevanto *TNAC* aprēķina pēc atjauninātās formulas

$$TNAC = \text{piedāvājums} - \text{pieprasījums}$$

Šie divi elementi ir sīki aprakstīti šajā paziņojumā. Pārskats par visiem skaitļiem sniegts tabulā dokumenta beigās.

Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4.a punktu no 2024. gada 1. janvāra 2024. gada *TNAC* aprēķinā iekļauj aviācijas nozarē piešķirtās kvotas un aviācijas nozarē radītās verificētās emisijas.

Saskaņā ar ETS direktīvu no 2024. gada 1. janvāra ES ETS aptver emisijas no jūras transporta darbībām, un 2024. gada *TNAC* aprēķinā atspoguļosies kuģošanas sabiedrību piedāvājums un pieprasījums.

([7]) Saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 10. panta 2. punkta b) apakšpunktu.

Piedāvājums

Kvotu piedāvājumu ES oglekļa tirgū veido šādi elementi.

— ES ETS 2. posmā (2008.–2012. g.) uzkrātās kvotas ([8]), proti, **1 749 540 826** ([9]).

— Kvotas, kas bez maksas iedalītas periodam no 2013. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim, t. sk. kvotas, kas iedalītas no jaunu iekārtu rezerves (*NER*). Šis daudzums ir **8 222 698 758** kvotas ([10]).

— Kvotas, kas izsolītas no 2013. gada 1. janvāra ([11]) līdz 2023. gada 31. decembrim, un kvotas, ko 2021.–2023. gadā izmantoja elastības vajadzībām saskaņā ar Regulas (ES) 2018/842 ([12]) ("Kopīgo centienu regulas") 6. pantu. Saskaņā ar ziņojumiem par izsolēm kopējā izsoles platformā un attiecīgajās atsevišķajās platformās ([13]) izsolīto kvotu apjoms, ietverot agrīnās izsoles, bija **7 591 181 500**. Šim apjomam jāpieskaita **21 641 364** kvotas saskaņā ar Kopīgo centienu regulas 6. panta 2. punktā paredzēto elastību ([14]).

— Programmas *NER300* vajadzībām monetizētās kvotas. Eiropas Investīciju banka kopā monetizēja **300 000 000** kvotu.

— Starptautiskie kredīti, kas līdz 2020. gada 31. decembrim izmantoti attiecībā uz emisijām ([15]). Iekārtas attiecībā uz radītajām emisijām izmantoja **497 248 017** starptautiskos kredītus ([16]).

— Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4. punktu TSR iekļautās kvotas ***TNAC* aprēķinā vairs neņem vērā**.

([8]) ES ETS 2. posmā (2008.–2012. g.) piešķirtās kvotas, kas netika nodotas verificēto emisiju segšanai vai anulētas, uzkrāja izmantošanai ES ETS 3. posma (2013.–2020. g.) sākumā. Šīs kvotas dzēsa, un vienlaikus 3. posmā izveidoja vienlīdzīgu skaitu kvotu. Tādējādi šis skaitlis ir precīzs ES ETS 3. posma sākumā apritē esošo ETS kvotu skaits.

([9]) COM (2015) 576 Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Klimata politikas progresa ziņojums, tostarp ziņojums par Eiropas oglekļa tirgus darbību un pārskata ziņojums par Direktīvu 2009/31/EK par oglekļa dioksīda ģeoloģisko uzglabāšanu".

([10]) Pamatojoties uz 2024. gada 1. aprīļa izrakstu no ES darījumu žurnāla (*EUTL*).

([11]) Te ietilpst arī agrīnās izsoles, t. i., ES ETS 3. posmā (2013.–2020. g.) derīgās kvotas, kas izsolītas pirms 2013. gada 1. janvāra.

([12]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/842 (2018. gada 30. maijs) par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 156, 19.6.2018., 26. lpp.).

([13]) Ziņojumi par izsolēm: Eiropas Enerģijas birža (EEX) un Starpkontinentālā birža (ICE).

([14]) Regula (ES) 2018/842 izveido vienreizējas elastības iespēju, saskaņā ar kuru dalībvalstīm var būt ne vairāk kā 100 miljoni ES ETS kvotu, kas 2021.–2030. gadā kolektīvi anulētas, lai izpildītu attiecīgos siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītājus saskaņā ar šo regulu. Elastība attiecas uz dalībvalstīm, kuru mērķrādītāji ievērojami pārsniedz gan ES vidējo rādītāju, gan to izmaksefektīvas samazināšanas potenciālu, kā arī uz dalībvalstīm, kuras 2013. gadā rūpnieciskajām iekārtām neiedalīja ES ETS bezmaksas kvotas. Kvotas anulē no attiecīgās dalībvalsts izsolāmā apjoma saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 10. pantu. Nosakot apritē esošo kvotu kopskaitu TSR vajadzībām attiecīgajā gadā, anulētās kvotas uzskata par apritē esošām ES ETS kvotām.

([15]) Starptautiskos kredītus nevar izmantot atbilstības nodrošināšanai ES ETS 4. posmā (2021.–2030. g.).

([16]) Pamatojoties uz 2024. gada 1. aprīļa izrakstu no *EUTL*. Šie starptautiskie kredīti ir tikai tie, kas apmainīti pret ES kvotām ES ETS 3. posmā (2013.–2020. g.). 2. posmā uzkrāto kvotu skaits atspoguļo aptuveni 1,1 miljardu starptautisko kredītu, ko varēja tieši izmantot atbilstības nodrošināšanas vajadzībām ES ETS 2. posmā (2008.–2012. gads).

Pieprasījums

Kvotu pieprasījums ES oglekļa tirgū ietver kopējās verificētās emisijas no iekārtām periodā no 2013. gada 1. janvāra ([17]) līdz 2023. gada 31. decembrim, kas ir **17 269 905 658** tonnas ([18]), un **668 272** kvotas, kas šajā periodā anulētas saskaņā ar ETS direktīvas 12. panta 4. punktu.

Apritē esošo kvotu kopskaits

Pamatojoties uz iepriekš minēto, 2023. gada *TNAC* ir **1 111 736 535** kvotas.

Tirgus stabilitātes rezervē esošās kvotas

Pēc tam, kad 2023. gada 1. janvārī zināmu daudzumu kvotu atzina par nederīgām, rezervē palika 486 087 000 kvotas.

Atbilstīgi pēdējo gadu paziņojumiem par *TNAC* rezervē ieskaitīti šādi kvotu apjomi:

— no 2023. gada 1. janvārim līdz 2023. gada 31. augustam — **231 874 266** kvotas ([19]);

— no 2023. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim — **90 783 578** kvotas ([20]).

2023. gada 31. decembrī TSR bija **808 744 844** kvotas. No šā apjoma 27 miljonus kvotu atlika malā Inovācijas fondam saskaņā ar ETS direktīvas 10.e panta 4. punktu.

2024. gada 1. janvārī **381 744 844** no šīm kvotām kļuva nederīgas saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 5.a punktu. Rezervē palikušo kvotu skaits ir **400 000 000**.

4. **SECINĀJUMS**

Saskaņā ar TSR lēmumu 12 mēnešu periodā no 2024. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. augustam TSR ieskaitīs kopā **266 816 768** kvotas.

Nākamā gada publikācija par apritē esošo kvotu kopskaitu TSR vajadzībām noteiks, kā rezerve darbosies no 2025. gada septembra līdz 2026. gada augustam.

([17]) Attiecībā uz 2008.–2012. gada periodā (2. posms) verificētajām emisijām sk. 8. zemsvītras piezīmi.

([18]) Kopējo verificēto emisiju pamatā ir dati, kas norādīti *EUTL* 2024. gada 1. aprīļa izrakstā. Tajā ņemtas vērā verificētās emisijas, kuras paziņotas līdz 2024. gada 31. martam, kas ir ES ETS ziņošanas termiņš. Pēc minētā datuma paziņotās emisijas kopējā daudzumā nav atspoguļotas.

([19]) C/2022/2780. Komisijas paziņojums "Apritē 2021. gadā esošo kvotu kopskaita publicēšana tirgus stabilitātes rezerves vajadzībām ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas ietvaros, kura izveidota saskaņā ar Direktīvu 2003/87/EK, un 2013.–2020. gada periodā neiedalīto kvotu skaita publicēšana" 2022/C 195/02 (OV C 195, 13.5.2022., 2. lpp.). Labojums paziņojumā. – C(2022) 4874. Kā secināts šā paziņojuma 5. punktā, no 2022. gada 1. septembra līdz 2023. gada 31. augustam tirgus stabilitātes rezervē tiks ieskaitītas 347 811 404 kvotas. Apjoms, kas atbilst periodam no 2023. gada 1. janvāra līdz 31 augustam, bija 231 874 266 kvotas.

([20]) C/2023/2929, kā norādīts iepriekš. Kā secināts šā paziņojuma 4. punktā, no 2023. gada 1. septembra līdz 2024. gada 31. augustam TSR tiks ieskaitītas 272 350 737 kvotas. Apjoms, kas atbilst periodam no 2023. gada 1. septembra līdz 31. decembrim, bija 90 783 578 kvotas.

PĀRSKATS

Piedāvājums	
a) Uzkrātās kvotas no 2. posma (2008.–2012. g.)	1 749 540 826
b) Bezmaksas kvotas, kas iedalītas periodam no 2013. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim, arī no *NER*	8 222 698 758
c) Kvotas, kas izsolītas no 2013. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim, ietverot agrīnās izsoles	7 591 181 500
d) Kvotas, kas 2021.–2023. gadā izmantotas elastības vajadzībām saskaņā ar Regulas (ES) 2018/842 6. pantu	21 641 364
e) Programmas NER*300* vajadzībām monetizētās kvotas	300 000 000
f) Starptautiskie kredīti, kas līdz 2020. gada 31. decembrim izmantoti attiecībā uz emisijām	497 248 017
Summa (piedāvājums)	18 382 310 465
Pieprasījums	
a) Verificēto emisiju daudzums tonnās no ES ETS stacionārajām iekārtām no 2013. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim	17 269 905 658
b) Kvotas, kas līdz 2023. gada 31. decembrim anulētas saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 12. panta 4. punktu	668 272
Summa (pieprasījums)	17 270 573 930
Apritē esošo kvotu kopskaits	1 111 736 535

TSR esošās kvotas	
TSR esošās kvotas 2023. gada 31. decembrī	808 744 844
Kvotas, kas atliktas malā Inovācijas fondam saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 10.e panta 4. punktu	27 000 000
Kvotas, kas no 2024. gada 1. janvāra vairs nav derīgas	381 744 844
Tirgus stabilitātes rezervē esošās kvotas 2024. gada 1. janvārī	400 000 000